

İSTİKLÂL

Baş muharriri: M. E. Resul-zade

„L'indépendance“

Organe
de défense nationale
d'Azerbaïdjan

Milletlere istiklâl!

Mahrumlar

Bu, Sovyet Rusya'da tatbik olunan „sosyalist medeniyetince“ ehliyet hakkı kazanmış bir mefhumdur.

Milyonlara baliğ bulunan insanlar siyasi, içtimai iktisadi her türlü haktan mahrum, adeta Hindistan Paryalarını andırır bir vaz'iyettedirler:

Mahrumlara iş verilmez, mahrumlara ev verilmez, mahrumlar erzak tayinatı alamazlar, mahrumların çocukları mekteplerden, hastahaneler tedaviden istifade edemezler.

Mahrumlar, Sovyet ve bolşevik mânâsile olsa da, her türlü hak ve hukukun ve her türlü insani himâyenin haricindedirler.

Mahrumlar kütlüsini teşkil eden zümrelerin mensupları muhtelifdir: bunlar anasıl amele olmayıp, esasen lağvulanan burjuva sınıflarından kalan zavallılar, sovyet ve komünist dine sülük etmeyip te, vicdani istiklâhı koruyan münevverler, zorla kolhozla girmekten çekinerek, ferdi ziraat esasına merbut kalan köylüler, eski rejimlere ve komünist muhalif partilere, uzak bir ihtimalla de olsa, şu veya bu vesile ile sempatisi var diye tahmin olunan mazunlar, Sovyet aleyhine vukuu ehsil olmayan heyecan, hareket ve isyanlara mensupluk dolayısıyla mîlletlerin adamı, komünist dinle Lenin peygamberden başka bir din ve peygambere iman getiren ve bolşevik kilisesinden başka kilise ve mabeflere bağlı bulunan müminler ve bu kabilden bir çok kimseler — işte Sovyet Paryalarını temsil eden bedbaht ve mahkûr tabaka!

Şu günlerde Sovyetlerden gelen malumat, işbu mahrumların canharşası bir sefaletle maruz kaldıklarını tasvir ediyor: Sovyetler İttihadi'ndeki büyük şehirlerden sayıları milyon kadar büyük bir kütle — çoluk-çocuk, erkek-kadın, karı-koca, müthiş bir sefalet kafilesi halinde, kışın bu soukunda, 30—35 dereceyi bulan zihmiri bir donda, yollara düşmüş, yaşamak hakkından mahrum oldukları şehirler terke mecbur kalmışlardır. Sade Moskva'ya iş terke mecbur kalanların sayı sekiz yüz bini buluyormuş!

Bu tedbir büyük şehirlerde yaşayan „Sovyet taba“larının geçen makalelerimizden birinde kaydetmiş pasapor mes'alesi ile alakadardır.

Tatbik ettiği zorlama iktisat siyaseti yüzünden çıkan emtia buhranı ve erzak kıtlığından dolayı, bir lokma ekmeğin için, şehirden şehre giderek „seyyar“ namını taşıyan ameleci çalıştığı fabrikaya bağlamak, diğer taraftan da köylülerden şehirlere doluşarak burada bin bir hile ile hayat geçiren kolçomakları, bu „tüfeği zümreyi“, büyük şehirlerden çıkarmak maksadıyla Sovyet hükümeti vâhit pasapor sistemini düşüncüştür.

Bu sisteme göre elinde baş polis müdüriyeti ve G.P.U. idaresi tarafından müştereken tanzim olunan pasaporu olmayan şahıslar, Nisanın 15nden sonra, şehirlerde yaşamak imkânına malik değildiler. Pasapor işi ancak, Sovyet kanunları noktası nazardan, me'sai ehli telakkî olunan vatandaş-

Azerbaycan'da vaz'iyet

İğdir muhabirimiz bildiriyor:

Azerbaycan'da partizan hareketi hakkında aldığımız mevzuat malumata göre Zakatala partizanlarının başlarında duran Zariyvanî İsmail Bey, Aliyabatlı Necmettin Bey ve başkaları faaliyetlerinde devam ediyorlar.

Bunların durdukları yer Samil Dağlarıdır. Buradan Zakatala ve Şeki nahiyelerine baskınlar yapmaya muvaffak olan partizanlar bolşevik ceza ve sair müfrezelerine telefat veriyorlar. Bolşevikler bu mntakalarda rahat iş göremiyorlar. Bu mntakalara hiç bir komünist gelemiyor. Karabağ mntakasındaki partizan hareketi bu gün en kuvvetli olanıdır. Geçen seneler İran'da muhacirlerimizden maruz kaldıkları takibat ve cenubi İran'a vaki olan sürdürülen üzerine bazı muhacir grupları memleketle döniş partizanlara katılmayı tercih etmişlerdir.

Memleketle avdet eden bu muhacirlerden 45 kişi Karabağ'da partizanlarla birleşerek istilâ kuvvetine şiddetli mücadeleye girişmişlerdir.

Memleketle açık ve kithuk umumi bir

telakket çekini almıştır. Ahalinin elinden, neyi varsa, alıyorlar. Ev-ev, köy-köy doluşup tavuka ve yumurtaya kadar topluyorlar. Hudud boylarında müthiş bir kaçakçılık inkisaf etmektedir. Kaçakçılık yapan komünistler ve me'sul sovyet memurları kızı ordu neferlerinin kendileridir.

İran'dan ve Türkiye'den mal koyun gitmesey, bütün halk acından kırılacaktır diyorlar.

Ahalide hiç bir şey kalmadığı için komünistler İran'dan, bağday, un ve et almağa çalışıyorlar.

Kolhozlar temamilen inhilâl etmiştir. Bir çok yerlerde kolhozlar komünistlerin kendileri dağıtarak, emlakını bölüşmüşlerdir. Nahçıvan, Kazak, Karabağ, Seki, Borçalı taraflarında bu dağıtma açık bir şekil almıştır. Bu münasebetle bu mntakalarda külliyetli tevkifler icra edilmiştir. Kolhoz azalarının bir çoğu sürülmüş, bir çoğu kurşuna dizilmiş, bir kısmı da dağlara ve ormanlara firar etmiştir.

Memleketin her tarafında ceza desteleri ve seyyar mahkemeler doluşmaktadır.

İlyas Beyin ilticası

Aldığımız mevzuat malumata göre Azerbaycan'ın Kazak kazasında yıllardan beri kuvvetli ve yığılı bir partizan grupunun başında duran ve istilâ hükümetini çok meşgul eden maruf İlyas Bey, silah ve mücadele arkadaşları Mustafa ve Düniamalı Beyler de beraberinde olduğu halde, Birinci Kânun annın nihayetlerinde İran Azerbaycan'ına iltica etmiştir.

Son günlerde istilâ hükümeti Azerbaycan'ın her yerinde olduğu gibi, Kazak kazasında dahi terror ve tarama hareketine başladığından, gerek İlyas Beyin, gerekse Populu Mehmet Ali Beyin himâyesiz köylülerinin nazardına nüfuz ve hümlerini son derece artmıştır. Kızıl ordunun, komünistlerin, G.P.U. müfrezelerinin ve seygar mahkemelerle sayısız erzak, pamuk v. s. hazırlayan „brigadaların“ soyup, talayıp ve sürdükları Azeri köylüsünü himâye eden ancak İlyas ve Mehmet Ali Bey gibi halktan yetişen milliyetçi, istiklâli ve münevver partizan reisleri idi.

lara, yani amele ile Sovyet memurlarına verilir; yukarıda isimleri geçen mahrumlar zümresi ise, bittap, böyle bir pasapora malik olamaz ve bundan dolayı da büyük şehirlerde yaşamazlar.

İşte kara kışta, yalnız ayak, şehirleri terk eden sefil kafiye, bu pasaporsuz mahrumlar kafilesidir.

Bu sistemin, anlaşılın, amansız surette tabkisine „bolşevikçe“ karar verilmiştir. Öyle ki, „mahrumlar“ kanuna karşı hile yapmasınlar diye, Stalin'in bir işaretile Nisanın 15ne kadar evlenme, evlat edinme ve saire gibi ailevi alaka muamelelerinin ıcrası kat'ı surette men edilmiştir.

İlk sırada büyük şehirlerin iagesile alakadâr görünen bu tedbir aynı zamanda siyasi mahiyette bir tedbirdir. Şüphesiz bu tür pasapor alamıyacak mahrumlar listesine, ilk emirde rejim aleyhinde oldukları tahmin olunan bütün aktif unsurların isimleri girecek ve bu vasıtla ile Stalin muhtemel muhaliflerini bir kalem hareketile, uzun bir zaman için, hareketsizliğe mahkûm edecekler.

Büyük şehirlerde yaşamak hakkında tecrüt!

İşte Sovyet rejimine mahsus sosyalist Paryalarına reva görülen hatsiz haksızlıklara ilave olunan yeni bir mahrumiyet!

Bu mahrumiyetin cihan tarihinde bir eşini arayıp bulmak lâzım gelirse, uzaklara gitmek istemez; sade çar Rusyası'na bakmak

Sovyet hükümeti bunları aradan kaldırma için var kuvvetini sarfetmektedir. Fakat her bir taarrüzü ağır telafatla kayıtların istilâ kuvveti, intikamını günâhsız halktan almağa başlarken, İlyas Bey muvakkat vatanı bırakmağa mecbur olmuş ve, Mehmet Ali Beyle birleşmek istemisse de, muvaffak olmayarak, İran'a çekilmiştir.

Aldığımız mütemmin malumata göre Mehmet Ali Bey de arkadaşı Hüseyin Beyle beraber Ermenistan partizanı Çarhışı Eala Serkis ile birleşerek, onun yardımı ile İran'a geçmek isterken „Tala-Kent“ nam bir yerde kızıl ordu tarafından muhasere edilmiş, ve iki gün devam eden pek kanlı muharebelerden sonra, kahraman mücahitleriyle arkadaşlarıyla beraber, düşmana epiyete telafat verdikten sonra, vatan uğrunda mertcesine şehit düşmüşlerdir.

İlyas Bey iki yıl evvel bir daha harice çıkmıştı. Fakat vatanda devam eden bolşevik mezalimi onu rahat bırakmamış, oraya gitmiş ve bu iki yılda bir çok bolşevik ortadan kaldırılmıştır.

Çar Rusyası'nda „çerta osedlosti“ denilen bir müessesse vardır. Tercümesi „iskân mntakası“ olan bu cümle ile çar hükümetinin büyük şehirlerde Yahudi iskânı menden kanunu kast olunuyordu. Tıpkı, bolşevizm „mahrumlara“ büyük şehirlerde yaşamığa menettiği gibi, çarizm de Yahudilere aynı şeyi menetmiştir; şu kadar farkla, ki bolşeviklerin tedbiri, ihate itibarile, daha geniş, daha derin ve daha fecidir!

Bu tesviye işinin bir kerre de Sovyetler İttihadi'ndeki gayri Rus cumhuriyetlerdeki tatbikatı düşünlün. Faraza Bakü ile Tiflis „mahrumlardan“ temizlenmeğe mahkûm büyük Sovyet şehirlerinden sayılır. Bolşevik tasnifine göre buradaki „çalışır“ ahalinin ekseriyetile Ruslardan (memure-yin ve amele), „çalışmaz“ ların ise tabiatile yerlilerden (münevverler, sabık burjuvalar ve ufak burjuvalar, köy kaçkını kolçomaklar v. s.) ibaretir. Şüphesizdir ki pasaporsuz mahrumların büyük bir kısmını bu „çalışmaz“ lar, yani yerliler teşkil edeceklerdir.

Eğer çarlık Rusyası'nda haktan mahrum Yahudiye Moskva'da yaşamak imkânı verilmiyordusa, şimdi öyle bir vaz'iyet hasil oluyor ki, mahrum Azerbaycanlı veyahut mahrum Gürcüye kendi vatanını paytahnada yaşamak imkânı bile verilmiz!

İşte paradoksal bir vaz'iyet, ki

Sovyetler ve Amerika

„Berliner Tageblatt“ gazetesinin (30. 1. 33 Nr. 50) malumatına göre Şimali Amerika Devletleri İttihadındaki „Amele Cemiyeti“ namile maruf, İttihata yaşayan bütün sanayi ve diğer amelelerin merkezi teşkilatı, Sovyetlerin Amerika tarafından tanınması aleyhinde resmen bir karar neşretmiştir. Bir kaç milyon azaya malik olan bu teşkilatın reisi Mr. Green bu hususta beyanatta bulunarak demiştir, ki Sovyetlerin tanınması taraftarı olan, Amerika'nın genis halk kütleleri olmayıp, bilakis Rusya ile iktisadi münasebatta bulunan bir kaç tüccardır.

Japonya ve Sovyetler

Stalin komünist fırkasının son heyeti umumiye içtimaiye sanayileşmeyi askeri levazimat hazırlığı için icra etmeğe mecbur olduklarını söyleyince, bunun saiki olmak üzere, bilhassa Japonya'ya işaret etmiş, Japonya'ya karşı hazırlandıklarını söylemiştir. Stalin'in bu açık itirafı Japonya'da tena bir tesir yapmıştır. Japonya hükümetinin mü'messili bu münasebetle Tokyo'da beyanatta bulunarak demiştir, ki „Sovyetlerin harap etmek için hazırladıkları Stalin kendisi itiraf ettikten sonra Sovyet hükümeti ile emniyet ve ademi tecavüz misakı akdi hiç bir zaman mevzuatlaşmaz.“

Japonya baş vekili general Araki ahiren Tokyo'da Sovyetler aleyhine bir beyanname neşrederek Sovyetlerin Çin'de bolşevizm hareketlerine bütün kuvvetleriyle yardım ettiklerini ve Sovyet mallarından başka bilumun cenebi mallarını Çin'den çıkarmak için Nankin hükümetine ele-ele yürüdüğüne kaydetmektedir. Sovyetlerin Tokyo sefiri Japonya hükümetine şiddetli bir nota vererek bu beyannameyi protesto etmiştir.

Aynı zamanda Moskva'da devam eden Sovyet cumhuriyetleri birliğinin merkezi icraiye komitesi kongresinde Molotof Sovyetlerin beyanemelle vaz'iyetini tasvir ederken sika ve halklık dostluğuna yalnız Almanya ve Türkiye ile olduğunu, Sovyetlerin tekline bakımkyarak Japonya'nın ademi tecavüz misakı aktından imtina eylediğini kaydetmiş ve ilave etmiştir, ki:

„Uzak Şark'ta gerçiklik devam ediyor. Milletler Cemiyeti bu işde kendi zailiğini gizletmeğe çalışmaktan başka hiç bir iş göremez. Bu vaz'iyet Sovyet hükümetini kızıl ordunun kuvvetini artırmaya mecbur etmektedir.“

Molotof İngiltere ile olan münasebata temas ederken Büyük Britanya hükümetine çok ağır sözler kullanmıştır.

İhraçlar

Kazak kazasında komünist fırkası kolhozlardan ve sovyetlerden bir çok me'sul memur ve komünistlerin ihracına devam etmektedir. Çıkarılanlar arasında Çaylı kolhozı hayvan kısmı müdürü Acil Kerimof, Kemeri köy sovyetinden Karabağ Mehmet Oğlu, Kemeri komünist teşkilatı me'sul kâtabi Ahmet Kara-Göz Oğlu, Kemeri kolhozı reisi Zülfikaf Kafar Oğlu ve diğerleri de vardır.

Sabir-Abat (Mugan) kazasında Ali-Sultanlı ve Camuşlı nahiyesinde komünist fırkası azaları ve icraiye reisi Hüseyin Rızaev, Abdul nahiyesinde komünist fırkası kâtabi Aliyev, Kuruzmi köyünde komünist fırkası teşkilat me'sul kâtabi Asedof, traktor şubesi müdürü Kerimof, maliye ziraat şubesi müdürü agronom Agabekof, köy sovyeti reisi Hüseyin Hüseyinof kırkadan ve işinden ihraç ve me'suliyete celbedilmişlerdir.

Umumi suç kolçomakların himâye ve planlarını ikmal edilmemesidir. Sabir-Abat kazası bunların yüzünden (?) pamuk planının 57% ikmal edilmiş, et, bağday, saman ve ot planlarına ise asla başlamamıştır.

ona ancak Rus Sovyet rejiminin doğurduğu yeni cinsden Paryalar arasında tesadüf olunur!

Zorla Sovyetler İttihadi'na bağlanan milletlerin yaşadıkları esaret hayatını bu sembol kadar başka ne tasvir eder? . . .

M. E. Resul-zade

Rakamların dili

Yalnız insanların değil, her şeyin dili vardır, o cümleden rakamların da.

Onları konuşmaya bilmek lâzım. Ve muhtelif zamanlarda, muhtelif dillerde konuşduklarını, muhtelif mâna ve melhum ifadelerle edtiklerini de unutmamak icap eder.

Mesela: Türkiye'de on para hiç bir mâna ve kıymet ifade etmediği için dilsizdir. Hele bir para çoktan ilimdir.

Kibritin kütüsü Türkiye'de 100 para, Rusya'da bir rubleydir. Bir ruble ise 100 kopek demektir. Halbuki bolşeviklikin hürucundan evvel bir kütü kibrit bir kopek verirdi.

Unun putu şimdi 200 rubleydir.

Kibrit 100 defa, un ise 400 defa pahalılaşmıştır.

Şekerin gramını 40-50 ruble bulamazsınız. 40-50 ruble ise 4.000-5.000 kopek demektir. Halbuki şeker ya 15, ya 20 kopeğe olurdu. Çay, yağ, et gibi insanın su ve hava kadar lâzım birinci zaruri şeyleri, eğer bulabilirseniz, hep bu hasapla alacaksınız. Şimdi bir hesap yapalım:

Hayat 500-400-300-200-100 defa pahalılaşmıştır. Bunun ortasını alırsak, 300 defa olur. Yani ayda 100 ruble maaş alan bir Sovyet memuru, bir bolşevik esir maaş- lım, bolşeviklikten evvelki zamana nisbeten kaç alıyor?

Bunu bulmak çok kolay: 100 rubleyi 300'e bölürüz, rublenin üçte biri, yani 33,5 kopek yapar.

Sovyet rejiminin yıl dönümü münasebetiyle Bakü ve Tiflis gazetelerinde sahifeler dolusu yazı yapan ve Azerbaycan'ın „muvaffakiyetlerini“ saymakla bitirmeyen „yoldaşların“ bütün makalelerini arastırarak, okudum. Her şeyden bahseden bu yazılar, unutulmaları bir çok şeylerle beraber, bilhassa bütçe meselesine tokunmakları korkunçlardı. Bunu Mecit Elendî-zade „Azerbaycan yüzü yakarı“ eserinde dahi „unutmuyor“.

Neden böyle?

Neden sukutu tercih ediyorlar?

Çünkü o rakamlar meydana kursa, yalancı pehivanların sayıp döktükleri „muvaffakiyetler“ sabun kavukları gibi uçup yok olmaktadır.

Mesela: Cuvarlinski ve Strigunov „Komünist“ gazetesinde (7. 11. 1932) „Azerbaycan'da medeni inkişaf“ hakkında yazmış oldukları kolektif yazıda Sovyetlerden evvelki devrde (1914-1915 ve 1918-1920) Azerbaycan'da maarifî yılda 1.733.000 ruble (altın hesabı ile) sarfedildiğini kaydediyorlar.

Peki, şimdi ne kadar?

Hiç bir söz yok.

Gazeteleri birer-birer aradım, belki, Musabekovi, Efendiyev veya Balahin yazıp ta bir rakam gösterir, diye. İnkâr, yok. San- ki bu mesele „uçlu fabrikası“ veyahut „sabun imalathanesi“ kadar da ehemmiyetli haiz değildir.

Bunu mahsus unutulmalarına söz yok. Çünkü maarif bütçesini 100.000.000, hatta

Nahçevan'da

„Zarya Vostoka“ gazetesinin (30. 12. 1932) yazdığına göre, „Nahçevan muhtar Sovyet cumhuriyetinde“ Türk köylüleri pamuk hazırlığı planının ta iptidasından „sabotaja“ başlıyarak pamuk tarlalarını hayvanlara verdirmekte, imha etmekte ve plan- ınla emelenmek için adeta yarışa girişmişlerdir. Bu hususta Taze-Kent nahiyesi rekort göstermektedir.

Alınan şiddetli tedbirlerle bakmıyarak Nahçevan köylülerinin pamuk ekinlerini ha- yvana yedirmeleri devam etmekte olduğun- dan, Azerbaycan komünist fırkası merkezi komitesi müessili Sarkisov'un talebi üzere- ne, 15 köylü mahkemeye verilerek, muhtel müddette haps ve nakit cezasına mah- kûm edilmişlerse de, onları tevkiif ve hap- sedecek polis ve memur bulunmamıştır. Bu yüzden mahkûm köylüler bu güne kadar serbest dolaşmakta devam ediyorlar.

Karacud'a bu gibi köylüleri himaye eden komünist Babayev'tir. Sarkisov, işle- olmasız bu köylülerin kolhozdan ihraçları- nın teklif etmiş de, Türk komünistleri mani olmuşlar, „onlardan sonra kolhozlar dağılar“ diye, tehditte bulunmuşlar imiş.

Buna bakmıyarak bir çok nahiyelerde „muzır“ köylüler kolhozlardan ihraç edil- miştir. Onların propagandası ile diğer köylü- ler de kolhozları terke başlamışlardır.

Nahçevan ölké müddé umumisinin be- yanatına göre bu vakte kadar „Muhtar Nahçevan cumhuriyetinde“ pamuk ekinle- rini hayvanlara yedirttikleri için 147 köylü- mü muhtel müddette hapis cezasına mah- kûm edilmiştir. Nakit cezasına mahkûm olanlara sürülenlere bu hesaba dahil de- ğildir. Gerek hapis cezasına, gerekse nakit cezasına mahkûm olanların hiç biri cezale- rini çekmemişlerdir. Çünkü Türk komü- nistleri ve meş'ul memurlar köylüyü tevkif- den imtina ediyorlar.

200.000.000 rubleye olarak alacak olursak bile, bolşeviklikten evvelce nisbeten, birinci halde 334.000, ikinci halde ise 668.000 ru- bleye bile bulunuyor.

O zaman anlansın, ki maarif bütçesi 100.000.000 veya 200.000.000 olan Azerbay- can'da muallimler için maaşsız, aç, men- zilsiz, sefil ve dilediği. Meklepterin çay- hanelerinde yerleşmiş olduklarını, çocukları kitapsız, kalemsiz, çıplak ve perişan bulan- dıklarını, maarif odusunun malumatına sa- kat ve şayan merhamet bir hal arzdeşimin sebeblerini de o zaman anlansın.

Rakamlar böyle diyor.

Hayat ve hakikat ta bunu ibat ediyor.

V. Nuh-Oğlu

Sovyetlerde vaz'iyet

Stalin'in nutku ve hakiki vaz'iyet. — Beş yıllık plan zarfında muha- lefet grupları. — Muhaleflerin şahsiyetleri. — Muhalefetin programı. — Muhalefetin kaynağı. — En tehlikeli muhalefet. — Yeni terrore doğru. — Rejimin muhakkak olan sukutu. — Kom. İrkası Ş. Kalkasya'da ilas etti. — Kuban'da idamlar ve sürgünler. — İtminan imthanalrı. — Stalin'in rakamları ve hakiki bilanço.

Komünist fırkası merkezile kontrol he- yetinin fevkalade içtimalı. Sovyetlerin mer- kezi icra komitesi kongresi ve bu kongre- lere Stalin ve Molotov'un defaatle nutuk söylemeleri ve mevcut hakiki vaz'iyetin hıfıfında olarak „muvaffakiyetlerden“ bah- setmeleri Sovyetlerin dahilen ve haricen çok feci bir vaz'iyette olduklarını isbat eden hadiselerdendir.

Stalin ekâri umumiyeyi teskine ve teh- dide ihtiyaç hissediyor. Sovyet aleyhdarları unurların tenkil edilmiş olduklarını, mu- halefetin imha edildiğini, bakıyatının da likvide edileceğini söylüyorlar da, bu nu- tukları ekârı umumiyeye üzerinde hiç lehte bir tesir icra etmemişler. Bu hususta ken- di ittibâ ve ihtisâslarını yazan „Gazeta Polska“nın Moskva muhabiri M. Otmâr, di- yor ki:

— „Yüzüncü defadur muhalefet çıktığı itiraf olunuyor ve her defasında sebep ola- rak aynı şey gösterilmektedir. Bu cihet herkesin nazarı dikkatini celbetmektedir.“

Beş yıllık plan baştan sonra kadar mu- halefete doludur. O muhalefete başladı, muhalefete de bitti.

Beş yıllık plann başında Buharin-Rikof- Tomski muhalefeti. Ondan sonra Sirtsef- Lominadze muhalefeti. Uç ay bundan evvel Rütin muhalefeti. Nihayet Eysmont, Smir- nof ve Tolmaçev muhalefeti, ki Rikof, Tomski ve Smit zor bela ile bunun içinden başlarını kurtara bildiler.“

Otmâr muhalefeti teşkil edenlerin şah- yetleri üzerinde duruyor:

„Eysmont işe komiseri, Smirnof dahiliye komiseri, Tolmaçev dahilî harp kahraman- larından, Kolçaç'ı mağlup eden adam, Lo- minadze Maveraşî Kafkasya fedarasyonu komünist fırkasının meş'ul kâtibi, Rikof hal- ızda hazırda posta ve telgraf komiseridir, ame- le birikliklerinden sabik reisi Tomski hali- hazırda devlet neşriyatının başında duruyor, Şmit mesul komiseri ve baş vekil mu- vindir.“

Komünist fırkasının en mühim simaleri- ni ve Sovyet hükümetinin başta duran meş'ul vekil ve ard-arası kesilmeyen muhalefete sevk eden sebep nedir?

Bu soruya cevabı muhalefler kendileri veriyorlar.

Bütün meş'ule ve mücadele köydedir, köy ve köylü meselesidir. Kollektivizeye aleyhdar olan çok muhalefler sanayileşme- nin de sür'atına itiraz ediyorlardı. Stalin, bu sür'atı azaltmağa söz verdi ise de, yapılan tazyik üzerine, Rikof dahi „lövbe“ me- curdur oldu. Rikof hatalarını sayarken, köyde fırka ile beraber olmadığımız, co- sıyalizm tatbikatına aleyhdar olduğumu, ufak

köy burjuvazisi anlaşmak taraftarı bulun- duğunu söylüyorlar.

Tomski dahi aynı söfaki tekrar etmiş, ufak müstahşiller ve uzletli tüccarlarla an- laşmak taraftarı olduğunu kaydetmiştir.

Kollektivize devrinde ise bu grup sov- hozların zarar getirdiğini ileri sürmüş ve meclurî kolektivizeye aleyhdar olmuşlardı.

İşte sağ muhalefetin programı budur. Bu muhalefet terrore ve tazyika bakmıyarak, şimdiye kadar devam etmiştir. Çünkü bu- nun „İhtilal aleyhdarları“ diye tesmiye edilen kaynağı yaşamaktadır. Bu kaynak, muha- lifler kendileri farkında olmadık, köy ve kuvvettidir. Kollektivize devrinde ise bu kaynağın „İhtilal aleyhdarları“ mahiyeti daha da şiddetlenmiştir. Stalin kendisi itir- af ederek demiştir, ki „kollektivize hare- keti köylerde Sovyet rejimi için düşman- lar hazırladı.“

Bu kaynak kimden ibaretir?

Bunlar her cemiyete 80% teşkil eden adamlardır, ki sadece yaşamak istiyorlar ve yaşamak için her şeyi baş vuruyor, oğ üzerinde, taşlı toprakta bile bir ot gibi ter- hayât kökünden ve ebediyen mahv edebilen dekrat ve emirnamelerden ibaret kalmı ormanlarda yaşamak esrarını bile elde edebilirler.

Stalin diyor, ki:

— „İhtilal aleyhdarı hareketlerinde bu adamlar kolhozların sosyalistik şekli ile ihtilal aleyhdarlığı doludurmağa muvaffak olmuşlardır.“ Bunun içindir ki Stalin en tehlikeli muhalefeti, sağ muhalefet olarak, kaydetmektedir.

Bu sağ muhalefete yaşatan kaynağın kurulduğünü söylerken, yeni şiddet ve ter- rore ihtiyaç olduğunu de ilan etmedi unu- madı. Yeni terrore ihtimali karşısında büt- ün Sovyetler ekârı umumisine dehşet bürmüştür. Kimse meş'ul ve emin bir „yar- nın“ beklemiyor.

Sovyet rejiminin aleyhinde çok fena bir cereyan uyatan bu terrore ihtiyacı şimdiden yeni bir muhalefete lo açmıştır. Komü- nist fırkasının heyeti umumiyeye içtimaende Smirnof grubu fırka disiplinin „kıtlama rejimi“ yaklaşığını şikâyetimiz bir lisanla söylemişizdir. Bütün bunlar fakadan ih- raç edip atmak olur. Hatta bütün Kuban' ı ve Ukrayna'yı kutuba sürmek ve orada is- kan ettirmek te belki mümkündür. Fakat „sadece yaşamak isteyen“ 80% insanların mukavemetini kırmak imkân haricindedir.

Son kongrelerden umumiyete alınan in- tibâ Sovyet rejiminin temamilen iflas ve muhakkak olan sukutudur.

„Berliner Tageblatt“ gazetesinin Moskva (Mabadi IV-cü sahifede)

hımaye ettiği hakkında bir fikir yarat- mağa çalışıyordu.

Yüzüncü ise amele hükümetin kendisile aynı-yazıdır.

Amele ile hükümet arasının günden gün- den açılması artı başlamak, yürüyor.

Yeni işe sistemi en yakında iflas ede- cektir. O daha şimdiden iflas mahkûm- dur bu iflas yaklaşıktık, amelenin işeşi ce- tinleştirilce, istihsalın verim kabiliyeti dü- şecek, amele vesikalarmı kaybedecektir.

Sovyet hükümetile komünist fırkası ame- le ve memura karşı şiddet ve tedhişini artırırken mücadele derinleşecektir. Bu mücadelede köylerde artık kalır bir şekil al- mıştır.

Ahalinin yarısından çoğu açlığa mahkûm dur. Bu „işlemişliği için dişlemek“ hakkın- dan mahrum olan insanların şehirden, bil- hassa Moskva, Harkov, Bakü gibi sanayi ve proletar şehirlerinde yaşayanlarını ihraç başlamışlardır. Bir tek Moskva'da 800.000 adam ihraç edilmiştir. Yedi büyük sa- nadı şehirden çıkarılan ahalinin miktarı 2.000.000 müfustur. Bu 2.000.000 „gayri pro- letar unsur“, (fakat burja ve kapitalist de- ğil) esyalerini, emlakını, evini bırakarak etrafa baş götürüp kaçmaktadır. Bakü'nün vaz'iyeti tasavvur edilsin.

Yurdunu terkediş dağlara-daşlara düşe- cek olanların kim olacağını araştırmaya ihtiyaç varmıdır?

Bunlar „işlemeyen dişlemez“ diyorlar. Fakat emekçi halk ise bu felsefeyi yeni hayatın, istidpat ve esaret hayatını icab- ına göre, tersine çevirmiştir.

Halkın umumi ve hakikî talebi karşı- sında aciz kalan istidpat müsterek cephe ile mücadeleden de acizdir. O son kuv- vetinin, son imkânını ve son kınını sarfe-iyor. Fakat bir gün yakın bir gün, mevkiler düşecektir. İstidpat ekâtini biçmeye mecbur olacaktır.

Hem işlemeğe imkân vermeyen, hem de „işlemeyen dişlemez“ diye bütün halkı ölüme mahkûm eden bir rejimin uzun ya- şaması imkân haricindedir. Onun son gün- leri geliyor.

M. B. Mehmet-zade

ak piya- Fakat orda- larda ihraç- usada ihraç- itilen şeker, mamullatın, mahsu- lbulbun ka- birinci za- aşığı ve- nışını edile- le, memur velevle“ de- e teşhiit sözünden muallimin muhtelmiş- tyevyvelerde Bu hare- ediyordu. ne isinal- rının 100% ne ancak muallim- undan ih- ek için de- iz edildi- brakarak

„kapalı amele kooperatiflerini“ ihyaya karar verdi. Komünist İrkası Sovyet hükümetinin 4 Birinci Kânun 1932'de bu hususta aldığı karar buhrandan çıkmak için icap eden yolun tam aksî istikametidir. Amele olmayanlar haricte bırakıldıkları sonra- ra, ilen sanayide çalışanlar da üç dereceye ayrılacaktır. Bunlardan 262 tröst ve fa- brika amelesini „amele işçisini“ temin“ şu- beleri teşhiş edecek müdürlere tabi ikinci- ci dereceye kapalı amele kooperatifleri ba- cakak; üçüncü derece için ayrıca bir ni- zamnâme tanzim edilmektedir.

Yeni usulda, ancak çalışan ameleye ekmek v. s. verilecek, işden çıkarılanlar işe hakkindan mahrum edilecektir.

Bu vakte kadar seçilen onun, muhafaza edilmiş olan kooperatif sistemi temamilen feshedilerek amele fabrika müdürleri- nin eline eli-kolu bağı bir esir gibi teslim edil- miştir. Müdir çalışan ameleye ekme- verecek, çalışmayana, veyahut fena çalışana vermeyecektir. . . . İsterse ameleyi öldü- rür, isterse yaşatır. Bu iş için amelenin maaşından kesip saklayacak. Bu paraya azuka alacak, sebze ve sairiyi kendisi ha- zırlayacak, her fabrikamın ayrıca bostam, bunları olacak, süt, et v. s. müesseseleri bu- lunacaktır. . . .

Fakat aksi meş'ule hallolunmadık, köylü ile olan muharebenin nihayeti gelmeden bütün yuranki tedbirlerin hiç bir mâna ifade etmeyeceği aşikârdır. Böyle bir hal pa- tron vaz'iyetinde olan, fakat ameleye ver- mekt için ne parası, ne ekmeği, ne azukası mevcut olmayan Sovyet hükümetinin ame- le ile arası bir kat daha açacaktır. Bu- nun alametleri şimdiden görülmektedir. Bakü'da petrol ocaklarında çalışan amele- gürlerle devam eden bu grev müracaat etmiştir. Bu grev neticesinde yapılan tah- kikat 15 fabrikadan dokuzunun müdüre- rile muavininleri mahkemeye sürmüştür. Müdürlerin yalnız erzak hususunda değil, maaş hakkında dahi suî istimalatı yaptık- larını aşikâr olmuştur. Bu daha işin başıdır. Bundan sonra „kölöleleri firavınlarmın“ sık- sık müsademelerini işedeceğiz.

Kooperatifler onsuzda Sovyet hükümeti- nin emirlerini icra eden bir teşkilât idi. Bununla beraber zahiren de olsa, hukuki bir şahsiyet idiler. Sovyet hükümeti emlek ve mükiyyetlerinin kaunun himâyesinde ol- duğunu ilan etmiştir. Halbuki şimdi Sovyet hükümeti sade bir emirle kooperatifle- rin sermayelerini, emlak, mal ve depoları- nı fabrika müdürleri- ne devrediyor.

Dünyanın hanü yerinde ekme ve azu- kaya vesika usulü câridir? Harbi umumî- nin yadırgarı olan bu usulü maaşetin Sov- yetlerde devam etmesi, oradaki hayatın şekli ve mahiyeti hakkında bir fikir edin- meğe کافی geliyor. Moskva için ise bu- da کافی değildir. O bütün ehaliyi çalış- an ve çalışmayan diye iki esaslı sınıfa ayırdıktan sonra, ayrı-ayrılıkla her birisini de muhtel derecelere bölmüştür. Çalış- anların bile yemek meselesinde çeşitleri vardırı. „İşleyenler“ bile her işleyen gibi „dişlemeyecektir.“

Vesikalara muhtelî renklerdektir. Bu renkleri „işleyip te dişlemek“ hakkını haiz olanların nerede ve nasıl çalışmalarına göre deşirmektedir.

Bir gün işleyen bir adam erzak vesika- sını ebediyen kaybedecektir. Amelenin niçin iş gelmedik işe hükümeti alacaktır emtez. Bir gün „sebpsiz“ işe gelmeyen amelenin hemen ayrı edilip vesikadan mahrum edilmesii hakkında resmen bir de- krete çıkacaktır. Bunun mânası amelenin yalnız hükriyyetin, şahsiyetinden mahrum bir köle, bir odun parçası haline getirilmiş ol- duğunu ifade eder. Bu dekrat aynı za- manda Sovyet hükümetinin ameleden bezdiğine, tenze geldiğine, biktir- ğına, sukut eden istihsal ve azalar işe- imkânlarının düşme sür'atı ile mütenasib, amele miktarının da azaltılmağa karar ver- diğini bir delildir. İşden atılanlar hep açlığa mahkûmdur.

Bolşeviklerin asıl vatlerini biliyoruz: sosyalizm dünyası yaratacaklardır. Hatta Stalin inatla, artı yaratmış olduklarını iddia ediyor. Emek, sevniç vermen, saadet getiren, rifah ve bolluk yaratan bir eğlence

olacaktır. Amele kapitalistlerin elinde „de- mokrasının istidpatı altında esir ve köle idi“. Onların kollarından „zençirleri“ kıran Lenin'i, Sovyetleri, „cennete“ çevirmeye „muvaffak“ oldu.

Sovyetlerin ilk dekratlerinden biri büt- ün fabrikaları ameleyle, toprakları da köylü- lünlü mükiyyetine veriyordu.

Şimdi köylü köle olarak istemediği için, açlığa mahkûm edilmiştir. Amele hayvan sü- risi gibi fabrika müdürünün eline verilmiş. Bu müdür ameleden, hoşlanmadık, hemen yemeğini keserek, açlığa mahkûm edecektir. Bu salahiyyet ona verilmiştir. Sovyet hükümeti amele sınıfdan korkma- ğa başlamıştır.

Artık bu iki kuvvetin arasında zahiri de olusun bir „hürmet ve itimat“ izi kalma- mıştır. Amele şimdi „kendi saltanatında“ tenbelliği için terbiye vasıtası olarak aç- lıkla „işlah“ edilecektir. Beş yıllık plann neticesinde ve „amele saltanatının“ ifnâi yılında komünizm şimdiki bu kadar inkîş- af edebilmiştir. İkinci beş yılda ise in- salılla daha ileri giderek Şeddattılar, Firav- nuların tahayyül bile edemedikleri „işlah ve terbiye“ usulü icat olunur.

Kızıl müdürler önde, ellerinde de bir parça ekme, gidiyorlar. Onları, o kızıl çoban bir sürü takip ediyor. . . . Fena manzara değil.

Fakat her işde meş'uliyet mütakabil ol- ur. Amele fena işlediği, veya az işlediği, köylü planı ikmal etmediği için, açlığa mahkûm oluyorsa, ameleyle ve köylüyle te- min etmeyeceğine şüphe olmayan müdürlere, binaenaleyh bizzat Sovyet hükümeti- nin cezası ne olacaktır? Komünistler „iş- lemeyen dişlemektir“ devam edecekler mi?

Onlar, daima bu vahşetlerine, dehşetle- rine karşılık olmak üzere, laykılı bir mü- kâfat almayaacaklar mı? . . .

Bu vakte kadar amele kooperatifle kar- şı karşıya idi. Müdiriyyet ve hükümet, bi- naenaleyh komünist fırkası kooperatiflere bir „kulak burması“ vermekle, bir „iktisadi aksî ihtilâllik“ meydana çıkarpı tercube ve gösteriş mahkemesi yapmaktâ ameleyle

Sovyetlerde vaz'iyet

(III-üçü sahifeden mabat)

Muhabir, Şimali Kafkasya'nın feci vaz'iyetini tasvir edevam ederiz. 8. 1. 33 tarihli (№143) müşahısa ayne aşafıya derçettiğimiz mektubunı göndermiştir:

„Komünist fırkasındaki umumî temizlik amelîyesinin Sovyetler İttihadı için haiz olduğu ehemmiyet, Şimali Kafkasya mntakalarının fırka mahallinde icra edilen teşvîs kararlarından tebeyhün ediyor. Bu kararların simptomatik ehemmiyeti açıkca ifade olunur.

Şimali Kafkasya'da, tecrübe'den çıkış komünistlerin 30,8% nisbeti fırkadan çıkarılmıştır.

İhraç edilecek eserleriyle e bir zamanın heri fırka azaları imiş. Temizlik amelîyesi esasında fırkadan bulunanların tarafından sabık yarı simlara mensubiyetini gizlemek vakaları gibi hadiseler mühim rol oynamıştır. Gerçi böyle bir menşer fırka azalarının kabul edilmeye mania teşkil etmiyorsa da, fakat mensûbiyetini gizlemek Sovyetlerin gözetiminde günahtı kebirlerdir. Sovyetlerin kanunına böyle hadiseler bilhassa Şimali Kafkasya'da sık-sık vuku bulmakta ve dolaylısı hususen müesseselerine bulzulması şeklinde tezahür etmektedir. Kezalkı simptomatik surette tezahür ediyormuş ki, „kolhozdaki köylülerin meyanında bulunan yarı komünistler“ dahil ve ilimsiz olduklarından ve sıyasî tecrübelerinin azlığından dolayı „becerikli muzur unsurlar“ tarafından geriye atılmışlardır.

Hatta mütedit kolhozlardaki fırka şubelerinin müdürlüklerine, yani mes'ul olanlara, sıyasî ve medenî seviyelerinin noksan olduğunu havi en fena ithhamnameler verilmiştir. Bu temizlik amelîyesinin icap eden surette icrasına için, hususen grupların vücude getirilmesini ve ihtimalen bunların da şehir amelesinden teşkil olunması talep edilmiştir. Böyle teşkilatlar ve onların azımsız gerek köylüdeki tasviye işlerine yardım ve gerekece ihraç olanın fırka azalarını yerini işgal etmedilerdir. Bu kararlarından görünüyor ki, şehir proletaryatının köyi iktidarı üzerinde icrai nüfus etmesine temayül olunmaktadır.

„Berliner Lokal Anzeiger“ gazetesinin (21. 1. 1933, Nr. 35) Moskva muhabiri „Rusya'da açık beyhulâsı“ başlıklı altında gazetesi aşağıdaki telgrafi göndermiştir: „Sibirya'da bulunan Novosibirsk mntakasındaki amele ve köylüler bolşevik tarzık ve mezalimine karşı kıyam etmişlerdir. Resmî Moskva hükümeti dairlecine isyan mntakasındaki vaz'iyet son derece korkunç ve tehlikeli adolunmaktadır. Resmî makamlarda bu isyan dolaylısı vücude gelmiş olan kasıyetini dercesini tayin edilebilmek için kaydetmek icap eder ki, Uzak Sark'ta bulunan Sovyet müsellah kuvvetlerinden 20.000 kadar en iyi ve metemet bir kısmı alelaceleeneral Bläher kumandasında altında mevzuabıhs isyan mntakalarına sev-kolunmuşlardır.

Ş. Kafkasya'nın Kuban Kazakları ile mes'kul mntakalarında Birinci Kânunda vukubulmuş olan büyük bir isyan, malum olduğu veçhile, G.P.U. müdrezeleri tarafından kanlı bir surette tenkil olunmuştur. Ahirten tahakkuk ettiği veçhile, G.P.U. bu mntakada 5-6000 kadar Kazak kurguna dermiştir. Bu dehesetli teziye amelîyatı üzerine, şimdiki mektep mntakada bulunan 3 mühtelif Kazak nahiyesi ahhalinin hemen hepsi vatanlarını bir an evvel terk etmeye icbar edilmişlerdir. İçlerinde ihtiyar, kadın ve çocuklar da bulunan bu zavallılar G.P.U. tarafından hayyan vağonlarına doldurularak, Şimali Sibirya menialarına sürülmüşlerdir. Sürülenlere, üzerinde gayet az bir miktarda ve en zarurî olan eşyaları götürmeye müsaade edilmiş olduğu için, aşkârlar ki, 30 dereceyi geçen serî soğuk neticesinde bunlardan yüzlerce, daha yolda öken, ölüme maruz kalacaklardır.

„Berliner Lokal Anzeiger“ gazetesinin [20. 1. 1933, Nr. 33] Moskva muhabiri gazetesi şu telgrafi göndermiştir: „Umumî temizlik amelîyatı münasebetiyle ve ahhalin proleter menspe ve seciyesinde teşkil maksadıyla yapılacak olan „ittimian imtihanları“ndan dolayı komünist olmayan halk büyük şehirden köylere külliyyetli miktarda mübaceretle basılmıştır. Moskva, Minsk, Leningrad ve mütedit diğer şehirlerin yüzlerce aileleri apartmanlar, ev eşyalarını, velhassâ bütün yar yoklarını burakarak maruz kalacakları enviyazıyon deşehetinden köylere larır ediyorlar. Tahriri nüfus müesseselerinin tahminatına göre, Nisanın 15ine kadar, bu imtihanlar neticesi olarak, yedi mühtelif şehirden mecumu iki buçuk milyon ahali çıkarılarak kazalere ve köylere sürün edilecektir.“

„Berliner Lokal Anzeiger“ gazetesinin (13. 1. 1933, Nr. 22) Moskva muhabiri Stalin'in komünist fırkası merkezî komitesi ve kontrol komisyonu içtimalarinde söyledikleri nutku, gazetesiine gönderildiği bir telgrafa, taklılı ederek ve avul ittimada Eysvotom, Tolmacev, Tokmski, Riskof, Smirnov ve Şmit gibi maruf Stalin muhabiri ve sabık bolşevik ricaların teziye ve tekdîrlerini muta-

İstiklâlcılar cephesinde Edil-Ural'ın yıl dönümü

Rus zindanından kurtulmaya can atan ve bu yolda gece-gündüz çarpışıp cabalaayan esir milletlerin, bilhassa 40 milyonluk Rus esiri Türklerin en mühim bir kolunu teşkil eden Edil-Uralı kardeşlerimiz (Kazan, Başkurt, Edil boyu Türkleri) millî kurtuluş mücadelesi tarihine ait tarihi bir yıl dönümü yaşıdadır.

İkinci Teşrin ayının sonlarında, 1917'de Ufa'da Birinci Millet Meclisi toplanmıştır. Edil-Uralı Türklerinin mukadderatını hall etmek için on beş yıl bundan evvel halloplan ve Millet Meclisi münasebetiyle 1933ün başında beşinci yılına giren „Yeni Milli Yol“ mecumusunda bir makale silsilesi başlayan muhterem Ayaz İshaki Bey, birinci makalesinde Edil boyu Türklerinin Milli-medeni muhtariyetinin naslı ilan edildiğini mevzuabıhs ederek diyor, ki:

„1917'de Kazan'da toplanan bütün Rusya müslümanlarının toplantısı, bütün Rusya müslüman ulemasının içtimâi bütün Rusya müslüman askerlerinin kongresi, 22 Temmuzda Kazan'ın en büyük binası olan Tiymatroda yaptıkları kurultayında Edil boyu Türk-Tatarlarının millî-medeni muhtariyetini ilan etti. Ve bu millî-medeni muhtariyetini kanunlarını ihraç için Millet Meclisi'ne tevdi etti. Başında Sadri Maksudî Beyin durduğu bu heyet, Millet Meclisi için merkez intihap edilen Ufa şehrine geçerek, Millet Meclisini davet etmek işleriyle meşgul olmağa başladı.“

Ayaz Bey bu işde milletin candan gelen alakasını, maddî ve medenî yardımlarını etrafı ile teşvir ettikten ve o günlerde tesadüf eden bolşevik zuhuruna temasından sonra Millet Meclisinin açılması na kelâm kelâm ediyor, orada müşahede edilen

türküç-toprakçı, komünist ve ittihadî islamçı gilye sıyasî cereyanları kaydetmekle bu kıymetli makalesinin birinci kısmına nihayet voryor. Edil-Uralı Türklerinin istiklâl hareketi tarihini etrafı ile tenvir edeceği bu makale, bugünkü istiklâl mücadelesine ruh ve kuvvet vermek için çok yararlıca olmaktadır.

Milletin medeni muhtariyetinin bile Ruslar tarafından kan ve ateş içerisinde boğdurulduğunu gören bugünkü mübariz nesil hakiki ve doğru yolun tam ve kayıtsız-şartsız istiklâlden ibaret olduğuna olan inamını bir kat daha takviye etmiş olmaktadır. Evet, 15 yıl bundan evvel başkurtluk hareketi millî hareketi millî Edil-Ural devleti doğurdu.

Ayaz Beyefendi mecumusunu dört yıllık faaliyetine hulasâ vurduğu baş makalesinde diyor, ki: „Millet Meclisinin „Edil-Uralı topraklı (mahallî) cumhuriyetine“ istiklâl bayrağını astık, ve elimizin Rusya'dan ayrılmaması, halkımızın kendine enfendi olmasını gaye edinip, işe giriştik. Ve bu fikrin tecrümanı olarak „Millî Yol“ mecumusunu çıkarmaya başladık.“

Dört yıl içerisinde elde edilen muvafakiyetleri, Edil-Ural melesinin her tarafına kaptığı ehemmiyeti, Kırm, Türkistan, Azerbaycan ve Şimali Kafkasya gibi Türk ellerle yapılan ittifağı, Kırgız, Gürcü, Karelyâ, İngirya ile olan teşrikî edisaiyi kayden Ayaz Bey makalesini Edil-Ural genliğine hitab ile tutturuyor. Beşinci yılını giren „Millî Yol“ mecumusunu, Edil-Ural'ın bu istiklâl alemlerini ilan ve iftilahını, onu yâşatan ve yürütenleri candan tebrik eder, ona şu naslı ve şerefli vudu muvafakiyetler ve zaferler temenni ederiz.

Türkistan hakkında bir konfrans

Paris'te „Promete“ mecumusu idarehanesinde „Yaş Türkistan“ mecumusunu baş muhabirini Çokay Oğlu Mustafa Bey, „Türkistan'da Rus inkılabının Ekim ayı devri „mevzuabıhs“ olarak yayımladığı bir konfrans vermiştir. Bolşevik inkılabından on beş yıl geçtikten sonra, bu inkılabın Rusya'nın Rusistan olmayan kısımlarında nasıl cereyan ettiği adeta unutulmaktadır. Kendi „inkılabın“ boyamaya başlayan bolşevikler, ta ilk günden itibaren bu inkılabın yarı ahali tarafından tanındığını isbatla çalışıyorlar; bununla da yalnız encebileri değil, yeni genç nesli de aldatmak istiyorlar. Maruzatının baş maksadı on beş yıllık bir perdenin arkasında gizlenen hakikati meydana çıkarmaktır ve „Ekim ayı“ Türkistan'daki hakiki yüzünü açıp göstermekten ibaret idi.

Subat inkılabı zamanı temamlı silâhsız olan, muvakkat hükümeti itimadını kaybetmiş ve amele sâladat-köylü sovyetleri ile Rus sıyasî fırkalarının elinde bulunan Türkistan'ın yerli halkı Ekim ayı inkılabı zamanında temamlı bitaraf kalmışlardır. Hakikaten de Türkistanlılar kimin tarafında ola bilir ve kimi tara bilirdiler? Muvakkat hükümetin sıyaseti, Türkistan'da rağbet görmüyordu. Sovyetlerde de ancak Rus amelesi, Rus köylüsü ve Rus saldatları ortumaktadı ki, Türkistan'da duran bu Rus askerî kuvveti daha inkılabın bir kaç ay evvel Türkistan'ı doluşarak, ceza amelîyeleri yapıyorlardı. Rus amelesi, bolşeviklerin kendi ittiralırla, müstemlekeçlik ruhu ile zehirlenmiş, Rus köylüsü Türkistanlıların zorla alınmış yerlerde oturuyorlardı.

Türkistan halkının menfaatlarına düşman olan bu unsurların hakimiyeti olan „Sovyet rejimi ve bolşevizm, müstemlekeçlerin kollarını daha çok açmış, Türkistanlılara daha çok tehlike olmağa başlamıştır. Mücadelemeli emelydi? Fakat nasıl? Silâhsız nasıl mücadele edildirdi? Melekleti mühtiş bir açlık istilâ etmiş, ekmek te Rusya'dan, Rus elinde olan Rus demir yolları ile getirilirdi.

Acından mahvolan, silâhsız Türkistan halkının nazarında bir Rus hükümeti düşüyor, ikinci bir Rus hükümeti iş başına geliyor.

zamman çıkarılan kararları tenkitle diyor, ki:

„Muhallifler hakkında çıkarılan kararlar komünist fırkasının, beş yıllık plannın son yılında, oldukça gayri müteavaz ve gayri mutmain bir vaz'iyette bulunduğuna isbat etti. Beş yıllık plan hakkında az bir zaman evvel intişar eden resmî bildiriye göre vaz'iyetin son derece vahim olduğuna ise defla daha veneden isbat etti. Stalin kendi mntakasında beş yıllık plannın 93,6% nisbetinde ikmal edilmiş olduğuna kaydediyorsa da, fakat şu kadar açıkca gösteriyor, ki simdiye kadar ikmal edilmiş olan bu nisbet ütründe 23,3 milyar ruble sarfedilmişdir, halbuki beş yıllık plannın projesi yapılmışken, kendisinin 100% nisbetinde tasavvur olunan ikmalî için ancak 18 milyar rublelik bir bütçe kabul edilmiştir.“

Bolşevik hükümeti ellerine alınca hemen ilan ettirir, ki:

„Türkistan'da proleter diktatörlüğünü ancak Ruslar temsil ede bilir. Türkistan halkının memleket idaresinde iştiraki şayan arızu değildir.“

Bolşevik tarihçisi Georgi Salarof diyor, ki: „Burada proleter diktatörlük ilk günden itibaren tipik — müstemlekeçlik şekli aldı.“

Fakat bu tipik-müstemlekeçi Rus proleter diktatörlüğü ile yan-yana Türkistan'da millî hareket te başlanmıştır. Kokaant'la muhtar hükümet teşkil olunmuordu.

Maruzatı, resmî Sovyet menbalarından getirildiği sayımsız misallerle Rus bolşeviklerin Türkistan'da hakimiyetlerini bütün cıplaklıksız tasvir muvafak oldu. „Rus proleterinin Türkistan'da diktatörlüğü yalnız „şeklen“ değil, keyfiyet ve mahiyet itibarile de „tipik-müstemlekeçlik“ idi. Dinleyenlerin karşısında bolşeviklerin Türkistan'daki vahşetlerini isbat eden manzaralar canlanmağa başlıyordu.

Bolşevik komiseri Gerjo'tun zümmandan fırah eden Kazak-Kırgızlar, muhaciret zamanı bir milyon kurban vermişlerdi. Her taraftan hıncıllı haberler geliyordu. Millet mahvolmaktadı idi. Türkistanlı bolşevik Riskulof başta olmak üzere, açlara yardım için bir komisyon teşkil oldu. 1919 senesi başında Taşkent'te bütün hükümet mainde, Riskulof ahhalinin mühterem itti-ridânı“ haber verdi.

Riskulof diyor, ki: „Açlara yardım etmeleri emrolunan Sovyet icatçıları vazifelerini ifa etmiyorlar.“ Ve açlar için zemlinlerden hususi bir verzi alınmasını teklif ediyordu. Fakat ittimaa rıyasat eden Rus bolşeviklerinden Kazakof bu projeyi rettedi.

Türkistan bolşeviklerinin lideri Ivan Tobolin diyor, ki: „Kırılmakta olan Kırgızlara yardım etmek lâzım değildir. Çünkü marksist görüşü Kırgızlar iktisaden zail unsurlardır; onsuzda ölmeğe mahkûmdurlar.“

Biz Mustafa Beyin vesai ve dilillerle teyit olunan maruzasından yalnız bir kaç misal alıyoruz. Mustafa Bey, Tobolin'nin sözlerine ve makalerine istinaden, Türkistan bolşevik teşkilatının baştan ayağa provakatoriardan ibaret olduğuna kaydediyor. Bunu Moskva'daki biliyordu. Zira bir kaç defa „Pravda“ da yazılmış ve fırka kongrelerinde söylenmiştir. Moskva bir zaman işe müdahale bile etti ve yerli ahalinin takip ve tarzık edilmemesini, onların, mntakalarlı müstenasiben, hükümet işine girmelerini müsaada edilmesini emretti. Buna karşı Türkistan komünist teşkilatı isyan etti ve emri dinlemedi. Binlerce insan idame sevkedene Moskva bu isyana karşı bir tek tedbir almadı.

Türkistan bolşevikleri kendilerini daha serbet hissetmeye başladılar. Onların vahşetleri Moskva'ca dahi tasvip edilmisti. 1921'de Moskva'da vuku bulan 10-ncü kongrede, Yedi-Su vilayetine Sovyet hükümeti devrine Rus elinde olan toprakların

„Dekret Nr. 13“

(II-ici sahifeden mabat)

zamanda Yakın ve Orta Şark'ta sulhu temin edecek samimi teşriki mesaiyi icap ettiren kuvvetli esasların hazırlanmaya olduğuna delildir.

Bunu Kafkasyalılar kadar kardeş Türkiye'nin de nazara aldığını şüphe etmiyoruz.

Moskva'yı korkutan da budur. Bağdat demir yolunun istikametini dekiştirten ve Şarkı Anadolu'da demir yol hattı çekilmesine mani olan carlık Rusya'nın korktuğu yalnız Alman rekabeti değildir. Cumhuriyet Türkiye'sinin bugünkü demir yolu inşaatı Moskva'yı hiçte memnun etmiyor.

Bu vaz'iyet Kafkasya konferansını ve Türkiye Cumhuriyetinin yakın istikbalde sıkı teşriki mesai bağları yaklaşacakları gösteriyor, bütün Kafkasya ve Türkistan için, hatta Kırm ve Ukrayna için bile Türkiye Akdenize götürülen yakın ve emin bir yol oluyor.

Rusya, buzu tunduralarında beyaz ayarlar ile beraber kalıyor.

İste Moskva'yı „kızıl keşiş nümayişlerine“ sevkedene budur. Bu korku ve endişesine „Leninin kemiklerini“ sedir. Bu nümayiş „Leninin kemiklerini“ titretmeyecektir, bilakis oynatacak, rakset-tiretecektir.

Çünkü bu hareket „Lenin millî sıyasatinin“ bir tezahürüdür. Bu yıl Leninizm demektir. Lenin'in Stalin'in tam on beş yıl bundan evvel mühterem imza etmiş oldukları „Dekret Nr. 13“ dır.

Bunu böyle anlamalardır. Fakat suzu de itiraf edeyim, ki Va-Nü Bey hakikati anlamamışlardır.

O makalesinin bir yerinde diyor, ki: — „Simdi ise, — bir beynelmül inkılap merkezi olmaksızın gün geçtikçe çıkan ve her gün bir az daha büyük Rusya olan — Sovyetler hükümeti, „Şark'ta sıyasat“ diye aynı emperyalist numaralarını yapıyor.“

Bu suretle muhterem Va-Nü Beyle ihtilafımız yalnız zaman mes'alesinde kalmış oluyor.

Çünkü Lenin ve Stalin „Dekret Nr. 13“ ü şimdi değil, 1918 İkinci Kânunda imza etmişlerdi!

Tam on beş yıl bundan evvel.
Mirza-Bala

Şimali Kafkasya'da

Şimali Kafkasya'nın Urus-Martan nahiyesinde tedris yılının iptidasında 6.276 mektepli mevcut icen, 1933 senesi iptidalarında doğru 3824 kişi kalmıştır. Mektep binalarının herbaşlığı, elbise, kitap, kalem ve sairinin bulunmaması mektebe gitmeni manası bir hale getirmiştir. Mektepler günden güne boşalmaktadır. Grozni gazeteleri her tarafta eski millî mekteplerin ihya olduğunu endişe ile kaydetmektedir.

Gudermis nahiyesinde komsol mektepli ve komünist fırka şubesi fedisierdek, başında duranlar mahkemeye belidelmislerdir.

İsti-Su sovyeti reisi Vezir-Han, Aslan Bey sovyeti reisi Sultan, Grozni müskirat fabrikası memurlarından Abdul-Haci, Hamik, fırka şubesi kâtibi Sultan Bey, köy sovyeti reiserinden İshak Bey ve kolhoz reisi Temir-Bulat kurşuna dizilmeye mahkûm edilmişlerdir. Şimali Kafkasya datlıları istihbarat bürosunun Trabzon'dan aldığı malumata göre Dağstan'da mühim vazifeleri işgal eden mes'ul komünistlerin azline ve fırkadan ihraçlarına devam edilmektedir. Bu cumleden olmak üzere fırka kâtibi Süleyman ve nahiyi icarcesi reisi Bamat mühteremlikte ittimaa edilecek fırkadan ve vazifeden çıkarılmışlardır. Trabzon'dan verilen bu haberleri Rostof gazeteleri de teyit ediyorlar.

İsimleri yukarıda geçencileri beraber saboteaj yapan ve mahsul toplamasını ikmal etmeyen 800 komünist tevkil edilmiştir. Bunlardan 8 kişi kurşuna dizilmiştir. Grozni gazeteleri Şimali Kafkasya'nın Çeçenistan vilayetine, Daçu-Bozkoy nahiyesinde ihtilâl aleyhdarları grupları meydana çıkardığını haber vermektedirler. Komünist, kolhoz ve kooperatif teşkilatları temamlı Sovyet düşman unsurların elinde imiş.

İcra reisi kemünist Sulipof, kâtip komünist Samil, muavenet komitesi reisi komünist Tuntay Sovyet düşmanlarıyla birleşmişler imiş. Grupların başında Şuap nam bir duruyormuş. Hepsî müddei umumîliğe teslim edilmiştir.

35'den 70'e-yüküldüğü, bu toprakların da Kazak-Kırgızlardan müsadere edilmiş olduğu kaydolunmuordu.

„İşte bu sebeptendir ki, birde, Türkistan'da Sovyet hükümeti Rus hükümeti olarak tanınmıştır. Rus proleterinin hükümeti olarak doğu bu hükümet aynı halde bu gün de yaşmaktadır.“

Netice olarak Mustafa Bey „Rus Karatessî dağılmaları“ sözleriyle konfransın nihayet vermiştir.